

เปรียบเทียบการตีความศาสนปรัชญากับแนวคิดของปอล ริเคอร์

The Comparison on The Interpretation of the principle of Sāsanaṭṭhāna and Paul Ricoeur's Concepts

นุกุล อริยธรรมวัฒนา

Nugoon Ariyadhammawattana

พรชัย ศรีภักดี

Pornchai Sripakdee

วีระชาติ นิมอนงค์

Veerachat Nim-anong

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง เปรียบเทียบการตีความศาสนปรัชญากับแนวคิดของปอล ริเคอร์ เป็นบทความจากการศึกษาเชิงเอกสาร เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง บูรณาการการตีความหลักศาสนปรัชญากับความจริงในเรื่องเล่าของปอล ริเคอร์ ศาสนปรัชญา เน้นการตีความสภาวะธรรมที่ปรากฏอยู่ข้างในภาษา เพราะทุกๆ ตัวบทเกี่ยวข้องกับประเด็นทางจริยธรรม และไม่มี ความสัมพันธ์กับผู้แต่ง ศาสนปรัชญายอมรับการการอธิบายความของผู้อ่านในความมุ่งหมายเชิงจริยธรรม ส่วนปอล ริเคอร์ เน้นการตีความซึ่งให้ความสำคัญกับภาษา ตัวบท การอ่านและผู้อ่านในฐานะเป็นตัวบท ผู้วิจัย เห็นว่า การตีความทั้งสอง แนวทางควรดำเนินการไปด้วยกัน เพราะว่า เสรีภาพของผู้อ่านแบบริเคอร์ ควรถูกตรวจสอบเกณฑ์ทางจริยธรรมเพื่อความ ถูกต้อง

คำสำคัญ : การตีความ, ศาสนปรัชญา, การจัดรูป

Abstract

In this article entitled 'The Comparison on The Interpretation of the principle of Sāsanaṭṭhāna and Paul Ricoeur's Concepts', It is a part of Dissertation of The Integration of Hermeneutics on the principle of Sāsanaṭṭhāna and the Truth of Paul Ricoeur's Narrative. an attempt was purposely made to critically study the hermeneutical concept of Sāsanaṭṭhāna in Paul Ricoeur's viewpoint. In the study, it was found that while interpreting Sāsanaṭṭhāna lays considerably great emphasis on the principle of nature residing in the language because each text is deeply concerned with morality irrespective of the author. On the one hand, in Sāsanaṭṭhāna the explanation made by the reader aiming at gaining certain moral meanings can be accepted, on the other hand, while interpreting the chief focus on the language, text, reading and the reader as the text is obviously given by Paul Ricoeur. In this one, both are inseparably required in the interpretation because such a freedom in the Paul Ricoeur's viewpoint should be subject to moral criteria for its validity.

Keywords : *Interpretation, Sāsanaṭṭhāna, Configuration*

บทนำ

การตีความเป็นการหาความหมายทั้งทางด้านหลักการ วิธีการและเป้าหมาย ในเบื้องต้น ผู้เขียนจะได้นำเสนอกระบวนการตีความซึ่งได้รับการให้ความหมายในฐานะเป็นศาสตร์และศิลป์เพื่อการทำความเข้าใจสาสนบัญญัติ อันเป็นการตีความคัมภีร์ที่ถือเป็นตัวบททางพระพุทธศาสนาเป็นวิธีการที่ปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ถือเป็นรูปแบบที่เป็นหลักการและกฎเกณฑ์อันเป็นแบบแผนในการศึกษาการตีความที่มีลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาเถรวาท ในที่นี้ ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอการเปรียบเทียบการตีความสาสนบัญญัติในคัมภีร์เนติปกรณ์ อันเป็นเป็นผลงานของพระมหากัจจายนะ ผู้มีความเชี่ยวชาญในการอธิบายความย่อให้วิจิตรพิสดาร เป็นคัมภีร์ที่แสดงหลักและวิธีการการตีความตัวบทตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีหลักการและกฎเกณฑ์อันเป็นแบบแผนในการศึกษาการตีความที่มีลักษณะเฉพาะตนกับแนวคิดการตีความของปอล ริเคอร์ว่าเป็นอย่างไร

แนวคิดและวิธีการตีความตามแนวทางสาสนบัญญัติในคัมภีร์เนติปกรณ์

การตีความในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การอธิบายเนื้อความแห่งบาลีพุทธพจน์ที่เข้าใจยากให้ง่ายขึ้น (ป. หลงสมบุญ, มปท: 28) เพื่ออธิบายถ้อยคำที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ใน พระไตรปิฎกซึ่งพระสาวกรวบรวมรักษากันเป็นประการต่อมา (รังสี สุทนต์, 2553: 2) หลักใหญ่ใจความจึงอยู่ที่ การตีความคัมภีร์พระไตรปิฎก อันสะท้อนให้เห็นรูปแบบการตีความในแต่ละยุค ที่แตกต่างกัน

สาสนบัญญัติปรากฏเป็นแนวทางการตีความในคัมภีร์เนติปกรณ์ เป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึงจากปรากฏการณ์ต่างๆ โดยมองเป็นการตีความธรรมะ ลักษณะการตีความแบบสาสนบัญญัติ เป็นหลักการและวิธีการประกาศธรรมที่ปกติจะตีความจากที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยจัดเป็นส่วน ๆ อันมีสังกิลสภาคิยะ เป็นต้น โดยใช้มูลบท 18 ประการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตีความสูตรต่าง ๆ มูลบท 18 ในที่นี้คือ อุกุศลมูลบท 9 ได้แก่ ตัณหา อวิชชา โลภะ โทสะ โมหะ สุกขสัญญา สุขสัญญา นิจจสัญญา และ อตตสัญญา สำหรับกุศลมูลบทแบ่งออกเป็น 9 คือ สมถะ วิปัสสนา อโลภะ อโทสะ อสุกขสัญญา ทุกขสัญญา อนิจจสัญญา และอนัตตสัญญา รวมเป็นมูลบท 18 (พระมหากัจจายนะ, 2540: 192) ทั้งนี้เพื่อใช้ในการตีความการจำแนกสูตรหรือตัวบทที่เรียกว่าสูตร 16 แบบ ซึ่งในการพิจารณาหลักสาสนบัญญัติหลักการตีความ 16 แบบว่าตัวบทเป็นเช่นไรและจัดอยู่ในส่วนใดนั้น เบื้องต้น ผู้ตีความต้องมีความเข้าใจหลักการตีความ 16 แบบ แต่ละแบบมีความหมายและลักษณะเฉพาะของตนๆ (พระมหากัจจายนะ, 2540: 124) หรือสูตร 28 แบบโดยการจำแนกสังเคราะห์ลงในมูลบททั้ง 18 ประการ สูตร 16 แบบและสูตร 28 แบบ อันการตีความเป็นแบบเดียวกันกับสูตร 16 แบบ แต่ใช้สูตร 28 ประการ ซึ่งมีความหมายและมีลักษณะเฉพาะเช่นกัน (พระมหากัจจายนะ, 2540: 112-161) ในที่นี้จะไม่ขอกล่าวถึงในรายละเอียด เนื่องจากว่ามีข้อจำกัดเนื้อหาในการนำเสนอ คงนำเสนอเพียงวิธีการตีความตามหลักสาสนบัญญัติเท่านั้น ซึ่งจะได้นำเสนอเป็นลำดับไป

ในการพิจารณาวิธีการสาสนบัญญัติว่าตัวบทเป็นอย่างไรนั้น ในคัมภีร์เนติปกรณ์ไม่มีการแสดงไว้โดยตรง แต่ในภาพรวมเมื่อได้สำรวจเนื้อหาแล้ว สามารถพิจารณาจากการตีความตามแนวทางสาสนบัญญัติมีวิธีการตีความแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่การตรึงตรองตัวบท (Investigation) การไตร่ตรองมูลบท (Consideration) การเลือกสรรสูตร (Selection) การสังเคราะห์ลงในอริยสังคี (Configuration) และการอธิบาย (Explanation) คือ

ขั้นตอนที่ 1 การตรึงตรองตัวบท (Investigation)

การตรึงตรองตัวบท (Investigation) เป็นการตีความวาทกรรมที่ผู้ตีความให้ความสนใจและให้ความสำคัญในขณะนั้นๆ ในสาสนบัญญัติให้ตีความโดยการอนุมานไปตามนวังคสัตถุศาสน์ก็ตาม (พระมหากัจจายนะ, 2540: 124)

การตรึงตรองตัวบทจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการตีความแบบสาสนบัญญัติ เพราะการตีความจะต้องเริ่มที่การใส่ใจกับตัวบทก่อน คือการยกตัวบทขึ้นเพื่ออธิบายความ ในสาสนบัญญัติจะมีการอธิบายและยกตัวอย่างไปตามลำดับ ตั้งแต่สังกิลสภาคิยสูตรถึงทูกจรีตโวกานภาคิยสูตร (พระมหากัจจายนะ, 2540: 111-161)

การตีความศาสนบัญญัติ จะตีความในบริบทเฉพาะหน้าขึ้นอยู่กับตัวบทที่ปรากฏเฉพาะเป็นตัวบทที่แสดงถึง กุศลหรืออกุศล เป็นกิเลสหรือความหลุดพ้นเมื่อได้ตัวบทที่ปรากฏเฉพาะหน้าแล้ว จึงจะนำไปสู่การไตร่ตรองมูลบทต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การไตร่ตรองมูลบท (Consideration)

การไตร่ตรองมูลบท (Consideration) เป็นการสำรวจองค์ธรรม หมายถึง การพิจารณาว่า ตัวบทที่นำมาตีความในขณะนั้นสามารถจัดเข้าในมูลบทใดบ้าง ซึ่งวิธีการเช่นนั้นเป็นการตีความศาสนบัญญัติด้วยวิธีการทางศาสนบัญญัติโดยการพิจารณาจากแนวทางแห่งมูลบท 18 ประการ (ธัมมปาละ, 2538: 341) อันเป็นการพิจารณาจากต้นเหตุถือเป็นการสืบหาสาเหตุของปัญหาและเป็นทางออกสุดท้าย

เนื่องจากว่าวิธีการตีความนั้น หากสามารถค้นหาธาตุแท้หรือรากเหง้าของปัญหาได้ เท่ากับว่า ได้เห็นหนทางได้การแก้ปัญหาที่เป็นวิธีการตีความและเข้าใจความหมาย (Bond, 1988: 29) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไตร่ตรองมูลบทจะไตร่ตรองหรือพิจารณามูลบทที่เกี่ยวกับแนวคิดสองประการคือศีลธรรม (Morality) กับพระนิพพาน (Penetration) (Lopez, 1988: 35)

การไตร่ตรองมูลบทจึงมีบทบาทในการสืบค้นให้พบกับรากเหง้าของปัญหาอันจะนำไปสู่วิธีการตีความศาสนบัญญัติในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกสรรสูตร (Selection)

การเลือกสรรสูตร (Selection) เป็นการนำตัวบทจัดเข้าในสูตร 16 แบบ โดยใช้วิธีการเลือกตีความจากสูตรใดสูตรหนึ่งหรือหลายสูตร (ธัมมปาละ, 2538: 342)

วิธีการเลือกสรรสูตรผู้ตีความจะตีความศาสนบัญญัติร่วมกับมูลบท 18 เรียกการตีความในลักษณะนี้ว่า “การรวมเข้าด้วยกันหรือการสงเคราะห์เข้าด้วยกัน” (อัญมณฺญสูตรคโ) (พระภิกษุทันตจายธัมมปาละ, 2539: 237) เช่น การตีความสูตรที่เกี่ยวข้องกับกิเลสหรือความเศร้าหมองซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความทุกข์ในชีวิตอันเกิดจากความทะยานอยากในทางที่ผิด (wrong desires) และการปฏิบัติผิด (wrong actions) (Bond, 1988: 35) เป็นต้น

ศาสนบัญญัตินี้วิธีการตีความที่อธิบายคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยการสร้างความเข้าใจวิธีการประยุกต์คำศัพท์ การตีความคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านศาสนบัญญัติจึงมีความเกี่ยวข้องกับการตีความในแง่ความสัมพันธ์อันหลากหลาย (Bond, 1982: 58) โดยการจัดประเภทตัวบทเพื่อเลือกสรรสูตรได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 การสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ (Configuration)

แนวคิดเรื่องอริยสัจสี่จึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจการตีความ เพราะหลักและวิธีการทั้งปวงในพระพุทธศาสนาล้วนมาบรรจบและสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 12, 2539: 329, Bond, 1982: 57) วิธีการการตีความศาสนบัญญัติย่อมเป็นเช่นเดียวกัน คือหลังจากที่มีการตรึงตรองตัวบท ไตร่ตรองมูลบท และเลือกสรรสูตรในการพิจารณาตีความแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ เพราะมูลบท 18 รวมถึงสูตร 16 เมื่อว่าโดยรวมย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่า ทั้งหมดแสดงความหมายของอริยสัจสี่

ในการตีความตัวบทที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน การสงเคราะห์ตัวบทลงในอริยสัจสี่อาจจะสงเคราะห์ได้เฉพาะสัจจะบางข้อ เช่น การกล่าวถึงความโลภของชุกขประเด็นเดียว ย่อมสามารถสงเคราะห์ลงได้เฉพาะสมุทยสัจอย่างเดียว เป็นต้นแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ การตีความดังกล่าวยังสามารถสงเคราะห์บุคคลในระดับต่างๆ ลงในอริยสัจสี่ เช่น ปุถุชน กับเสขบุคคล สงเคราะห์ลงได้มรรคสัจ อเสขบุคคล สงเคราะห์ลงในนิโรธสัจ (Bond, 1982: 34) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การอธิบาย (Explanation)

การอธิบาย (Explanation) เป็นความจำเป็นในการสร้างความเข้าใจโดยการตีความเพื่อแจกแจงรายละเอียดเพื่อให้ผู้ฟังมีความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากการตีความโดยการสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ อาจทำให้ผู้ฟังที่มีภูมิรู้ภูมิธรรมน้อยไม่สามารถเข้าใจได้ เพราะมีภูมิความรู้ไม่มาก ด้วยเหตุนี้ ศาสนบัญญัตินี้ มีการยินยอมให้มีการตีความจัดเข้าในสูตร 16 โดยการอธิบายตามหลักธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตามสูตรนั้นๆ ผู้ตีความจะทำการ ตรึงตรองตัวบท ไตร่ตรองมูลบท เลือกสรรสูตรสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ รวมถึงการอธิบายได้อย่างถูกต้อง ถึงแม้ในบางครั้งจะเป็นการประยุกต์ตีความคำสอน การตีความก็ยังคงอยู่ในกรอบของศาสนบัญญัตินั้นเอง

เพราะเหตุนี้ จะเห็นว่า สาสนบัญญัติมีวิธีการตีความที่อธิบายคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยการสร้างความเข้าใจวิธีการประยุกต์คำศัพท์ เพื่อการตีความประเภทของธรรมและ/หรือบุคคลที่แตกต่างกัน การตีความคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านสาสนบัญญัติจึงมีความเกี่ยวข้องกับการตีความในแง่ความสัมพันธ์อันหลากหลาย (Bond, 1982: 58) อย่างลงตัว ถูกต้อง และชัดเจน

ในการอธิบายความนั้น บางแห่งอาจจะตีความมาตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 5 บางแห่งอาจจะอยู่ที่การตรึงตรงตัวบท แล้วข้ามมาสู่การอธิบายความตามแต่ความเชี่ยวชาญของผู้ตีความ และตามแต่ผู้ตีความจะตีความตามบริบทของผู้ฟัง (คำว่า บริบท (context) หมายถึง บรรยากาศด้านสภาพแวดล้อม คำนิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น) (พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร แปล. Bond, 1988: Online) แต่ไม่ออกภายนอกกรอบของสาสนบัญญัติ

แนวคิดและวิธีการตีความของปอล ริเคอร์

แนวคิดการตีความของริเคอร์มีพัฒนาการการตีความจากนักคิดก่อนหน้าหลายท่าน เน้นการตีความ 2 ประการคือ ประการแรก ให้ความสำคัญกับการตีความตัวบท ประการที่สองให้ความสำคัญกับปฏิบัติการเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การตีความตัวบท โดยได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของไฮลเออมาเคอร์ ดีลไทย์ ฮุสเซอร์ล ไฮเดกเกอร์ และกาตาเมอร์

การตีความแบบริเคอร์นับเป็นจุดบรรจบระหว่างปรัชญาสายปรากฏการณ์วิทยา และปรัชญาสายอัตถิภาวนิยม ลักษณะเด่นเป็นพิเศษของแนวคิดนี้อยู่ที่การมองบุคคลและการกระทำเป็นตัวบท การสร้างความเข้าใจบุคคลและการกระทำนั้นต้องอาศัยการตีความเช่นเดียวกับการตีความตัวบทที่เป็นทั้งการเล่าเรื่องรวมถึงการฟังเรื่องเล่า และสามารถทำความเข้าใจได้โดยการตีความตัวบทประเภทเรื่องเล่า (ปกรณ สิงห์สุริยาและคณะ, 2556: 5) หรือวาทกรรมอื่นๆ ได้ด้วยเช่นกัน

วิธีการตีความแบบการจัดรูปของริเคอร์ มีสามระดับ ได้แก่ การตีความก่อนการจัดรูป (Pre-figuratiion) การตีความขณะการจัดรูป (Configuratiion) และการตีความหลังการจัดรูป (Re-figuratiion) ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 การตีความก่อนการจัดรูป (Pre-figuratiion)

ตัวบท หมายถึง วาทกรรมที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง (text is discourse fixed in writing) Ricoeur, 1981: 112-128) ริเคอร์ให้ความสำคัญกับการตีความภาษาสามัญ เขาเชื่อว่าการใช้ภาษาสามัญในการสื่อความหมายสามารถเพิ่มพูนความหมายจนเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ได้ (กิริติ บุญเจือ, มปท.: 35)

ในการตีความเพื่อความเข้าใจตัวบทมีความเป็นไปได้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการตีความตัวบทเพื่อเข้าใจตัวบทนั้นตามความเป็นไปของตัวบท ในความหมายนี้แสดงให้เห็นว่า ริเคอร์ยังคงให้ความสำคัญกับตัวบทที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ อันมีผลที่จะนำเราไปสู่การค้นหาและนำไปสู่การค้นพบความหมายของตัวบทอันเป็นการบวนการทำความเข้าใจตัวบทซึ่งสะท้อนให้เห็นการมีหรือดำรงอยู่ในโลกของตัวบท

ตัวบทเป็นวาทกรรมที่ริเคอร์ให้ความสำคัญ วาทกรรม (discourse) จึงได้แก่ตัวบท (text) ที่ปรากฏในรูปของการสนทนา คำบรรยาย ปาฐกถา งานเขียน เป็นต้น (วีรชาติ นิมนงค์, 2552: 93-95) อันมีจุดเน้นอยู่ที่การเข้าใจตัวบทหรือวาทกรรมซึ่งอยู่ในระหว่างการเน้นเจตนาของผู้แต่งตามแนวคิดไฮลเออมาเคอร์และการเน้นตัวบทของกาตาเมอร์ (Stiver, 1996: 174-175)

การตีความตามตัวบทเป็นการวางความหมายอยู่บนแนวคิดการมีอยู่ในโลก (being in the world) อันเป็นความผูกพันที่เรามีต่อโลกและโลกมีต่อเรา (Ricoeur, 2008: 27-28) ซึ่งเรามีความสัมพันธ์กับโลกโดยการรับการถ่ายทอดความรู้จากคนอื่นที่มาก่อนเรา อันเป็นความรู้ที่สามารถสร้างความหมายได้ (Ibid., 28-29.) แม้ว่าความรู้นั้นจะเกิดจากการที่เราสนทนากับตนเองโดยได้รับอิทธิพลจากคนอื่น ก็ยังเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เนื่องจากมันทำให้เราสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้จากสิ่งที่มีมาก่อนและทำให้ความหมายเป็นไปได้ (Ibid., 31-33)

หน้าที่ของการตีความคือการทำให้ตัวบทแสดงออกมา โดยการที่เราเข้าใจตัวบทและตั้งโลกของตัวบทออกมา เนื่องจากคำถามของมนุษย์เป็นเรื่องการหาความหมายของตัวบท การตีความก่อนการจัดรูป วิธีการนี้ ริเคอร์ได้เดินตามรอยการตีความตามแบบกาดาเมอร์ (footsteps of Gadamer) (Kearney, 2007: 147)

การสร้างความสำเร็จและการแปลด้วยการแสดงออกทางภาษาและที่ไม่ใช่ภาษา (The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2015) ต้องตีความตามตัวบทเพื่อเป็นไปตามครรลองหรือแนวคิดของผู้แต่ง ซึ่งต้องการนำเสนอแนวคิดที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอและเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตาม อันเป็นการทำความเข้าใจตำราหรือตัวบท (Texts) (Palmer, 1969: 8) โดยมีกระบวนการสร้างความเข้าใจความหมายโดยอาศัยเครื่องหมายและสัญลักษณ์ (Klemm, 1986: 2)

วิธีการตีความก่อนการจัดรูปมักใช้อธิบายเอกสาร (written documents) และอาจถูกกำหนดขึ้นโดยเฉพาะในฐานะเป็นศาสตร์แห่งการแปลภาษาของผู้สื่อความ (Reformed Theological Institute, 2016: Online) เป็นการทำความเข้าใจที่มีความสัมพันธ์กับการแปลความหมายคัมภีร์ (texts) ซึ่งประเด็นสำคัญอยู่ที่การทำความเข้าใจเนื้อหาคัมภีร์ก่อนแล้ว จึงอธิบายรายละเอียดของคัมภีร์ภายหลัง (Murray, 1978: 141) วิธีการนี้เรียกว่า การปฏิบัติการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การตีความตัวบท (Ricoeur, 1998: 43)

ฉะนั้น วิธีการตีความก่อนการจัดรูปจึงเป็นการตีความตัวบทที่มุ่งหมายถึงการขยายความเข้าใจสิ่งที่ตัวบทระบุถึง (what it says) เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ตัวบทกล่าวถึง (what it talks about) (Ricoeur, 1976: 95-110) อันเป็นการสำรวจคำถามที่ตัวบทต้องการบอกในสิ่งที่ต้องการจะบอกและบอกถึงธรรมชาติภายในตัวบท ซึ่งมีความเป็นวัตถุวิสัยนั่นเอง

3.2 การตีความขณะการจัดรูป (Configuration)

การให้ความสำคัญกับการตีความตัวบท ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจการสร้างความสำเร็จตัวบท เมื่อถูกจัดรูปจนมีเอกภาพก่อทำให้มีความเข้าใจตัวบทอันเป็นความเข้าใจตัวบททั้งส่วนรวมและส่วนย่อย เรียกว่า การจัดรูป (Configuration) ในขณะจัดรูปนี้การแต่งบทนิพนธ์หรือการจัดรูปนั้นหาเสร็จสมบูรณ์ในกรอบของตัวบทเองไม่ เพราะการอธิบายได้ถูกกำหนดทิศทางมุ่งตรงต่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในตัวบท

ในขณะที่มีการอธิบายตัวบทจึงเป็นขณะที่เกิดความเข้าใจซึ่งนำไปสู่กระบวนการที่ก่อให้เกิดการกำหนดความหมายอันหลากหลาย เป็นเหตุให้ตัวบทได้ถูกเปิดเผยออกมา อันเป็นการแสดงให้เห็นองค์รวมที่มีความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ (Taghinejad and Imani, 2011: 1626) ในช่วงการตีความขณะการจัดรูปนี้ เกิดการปะทะสังสรรค์กันระหว่างตัวบทกับผู้อ่าน เนื่องจากผู้ตีความต้องสำรวจคำถามว่าตัวบทไหนพูดถึงอะไร

การตีความในระดับนี้ เป็นการตีความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตีความก่อนการจัดรูป (Pre-figuration) และ การตีความหลังการจัดรูป (Re-figuration) เพราะตัวบทที่มีความเชื่อมโยงกับผู้แต่ง ส่วนผู้อ่านกำลังสำรวจตัวบทเพื่อให้เห็นความหมายของตัวบทที่มีความหมายอื่นนอกจากความหมายที่ตัวบทเปิดเผยออกมา

3.3 การตีความหลังการจัดรูป (Re-figuration)

การตีความหลังการจัดรูปเป็นการตีความที่ริเคอร์นั้นให้ความสำคัญและเป็นผลงานที่เป็นแนวคิดหลักของริเคอร์ การอ่านเป็นส่วนสำคัญในการจัดรูปที่สำคัญยิ่งกว่าการอ่านได้แก่ผู้อ่าน ผู้อ่านมีความสำคัญกว่าผู้ประพันธ์ เพราะผู้ประพันธ์เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดความเป็นไปของคำส่วนการให้ความหมายเป็นหน้าที่ๆ สำคัญของผู้อ่าน (Ricoeur, 1988: 169)

ในการตีความเพื่อความเข้าใจตัวบทมีความเป็นไปได้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการตีความในฐานะตนเองกับโลกอันเกิดจากการตีความตัวบทนั้น ส่งผลต่อการค้นพบความหมายของชีวิตอันเป็นการบวนการทำความเข้าใจตนเองซึ่งสะท้อนให้เห็นการมีหรือดำรงอยู่ในโลกของตนเองด้วยวิธีการแบบใหม่แห่งการดำรงอยู่ (new modes of being) หรือรูปแบบใหม่ของทั้งชีวิต (new form of life) ซึ่งทำให้ทราบอัตวิสัยของตนเองด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์ก่อนความเข้าใจตนเองและประสบการณ์ก่อนความเข้าใจตัวบท (Ricoeur, 1981: 192) อันเป็นการไต่ตรองเชิงการตีความที่เกิดจากการสถาปนาตัวตนซึ่งเป็นส่วนสำคัญกับการให้ความหมายอันเป็นความหมายในภาวะร่วมสมัย (Ricoeur, 1981: 158-159) ตลอดเวลา

การตีความตามแนวคิดของริเคอร์ในส่วนนี้ เป็นการให้ความสำคัญกับวาทกรรม (discourse) ที่ถูกผูกติดโดยผู้อ่าน อันเป็นการให้ความสำคัญแก่มนุษย์ อันมีจุดเน้นอยู่ที่การเข้าใจตัวบทหรือวาทกรรมซึ่งอยู่ในระหว่างการเน้นเจตนาของผู้แต่งและตัวบท (Stiver, 1996: 174-175)

การตีความตามตัวบทเป็นการวางความหมายอยู่บนแนวคิดการมีอยู่ในโลก (being in the world) อันเป็นความผูกพันที่เรามีต่อโลกและโลกมีต่อเรา (Ricoeur, 2008: 27-28) ซึ่งเรามีความสัมพันธ์กับโลกโดยการรับการถ่ายทอดความรู้จากคนอื่นที่มาก่อนเรา อันเป็นความรู้ที่สามารถสร้างความหมายได้ (Ricoeur, 2008: 28-29) แม้ว่าความรู้นี้จะเกิดจากการที่เราสนทนากับตนเองโดยได้รับอิทธิพลจากคนอื่น ก็ยังเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เนื่องจากมันทำให้เราสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้จากสิ่งที่มีมาก่อนและทำให้ความหมายเป็นไปได้ (Ricoeur, 2008: 31-33)

การตีความหลังการจัดรูป มีความเป็นไปได้ เพราะเห็นความเป็นไปได้อื่นหรือมีเกณฑ์อื่นในการพิจารณาตัวบท สิ่งที่ช่วยให้การตีความหลังการจัดรูปมีความชัดเจนก็โดยการกำหนดการวางกรอบของการตีความเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับการกระทำ ที่จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้โดยการปรับมโนทัศน์เกี่ยวกับการกระทำ อันนำไปสู่การจัดรูปของเรื่องเล่า อันได้แก่เรื่องเล่าของชีวิตทั้งชีวิต (Ricoeur, 1992: 152)

ในทัศนะของริเคอร์ จะเห็นได้ว่า ความเกี่ยวข้องกันในการจัดรูปใหม่มีสามประการ ได้แก่ การอ่าน ผู้แต่ง และสิ่ง (objective) ที่เกี่ยวข้องกับผู้อ่าน โดยที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับตัวบทนำไปสู่ความเข้าใจความหมาย สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่ผู้แต่งหรือตัวบท แต่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับตัวบท Taghinejad and Imani, 2011: 1627) เพราะฉะนั้น ในการจัดรูปใหม่นี้ผู้อ่านจึงมีบทบาทมากที่สุด

ตัวบทหรือวาทกรรมที่ได้รับการพิจารณาผ่านบุคคลหรือการกระทำตามแนวคิดของริเคอร์สามารถเกิดขึ้นในกระบวนการการจัดรูปสามระดับ ได้แก่ คุณสมบัติก่อนการจัดรูป (pre-configuration) อันเป็นการผ่านประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจก่อนการเล่าเรื่องเป็นเหตุให้การจัดรูปมีความเป็นไปได้ เมื่อจัดรูปจนมีเอกภาพก่อทำให้มีความเข้าใจตัวบทอันเป็นความเข้าใจตัวบททั้งส่วนรวมและส่วนย่อย เรียกว่า การจัดรูป (configuration) แต่การจัดรูปนั้นไม่สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยตัวมันเอง แต่จะเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการอ่านโดยผู้อ่าน ซึ่งทำให้เกิดการจัดรูปใหม่ (re-figuration) (Ricoeur, 1992: 157-167) การอ่านจึงถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญตามแนวคิดของริเคอร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการกระทำ (การอ่าน) โดยผู้อ่าน เมื่อนั้นย่อมเกิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้อ่านกับตัวบท และผู้อ่านจะตีความตัวบทนั้นผ่านประสบการณ์ของตนเองทั้งทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในบริบทของตนๆ

เปรียบเทียบการตีความสาสนบัญญัติกับแนวคิดของปอล ริเคอร์

เปรียบเทียบการตีความสาสนบัญญัติกับแนวคิดของปอล ริเคอร์ ผู้เขียนอาศัยกรอบแนวคิดการจัดรูปสามระดับในการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

4.1 การตีความก่อนการจัดรูป (Pre-figuration) เป็นการตีความในการสร้างความเข้าใจโดยให้ความสำคัญกับตัวบท ฉะนั้น การตีความก่อนการจัดรูปนับเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจในโดยการตรึงตรองตัวบทและการไตร่ตรองมูลบท เพื่อการทำความเข้าใจภาษาที่มากับตัวบท และยังคงอยู่ในกระบวนการทำความเข้าใจตำราหรือตัวบท (Texts) (Palmer, 1969: 8) เพื่อการอธิบายวาทกรรมที่เกิดขึ้นในตัวบทนั้น ประเด็นสำคัญอยู่ที่การทำความเข้าใจเนื้อหาคัมภีร์และอธิบายรายละเอียดของคัมภีร์ (Murray, 1987: 141)

ในแง่สาสนบัญญัติเป็นการตรึงตรองตัวบท การไตร่ตรองมูลบท การเลือกสรรสูตร การสงเคราะห์ลงในอริยสัจสี่ และการอธิบาย สะท้อนให้เห็นว่าขั้นตอนการตีความทั้งห้าประการนั้นสามารถจัดอยู่ในการตีความก่อนการจัดรูปตามแบบริเคอร์ได้ก็จริง แต่ว่าการตีความตัวบทตามแบบฉบับของริเคอร์นั้นมองตัวบทที่ยังคงอยู่ในรูปของตัวบทอันเป็นวาทกรรมที่มั่นคงถาวร (Ricoeur, 1981: 112-128) โดยให้ความสำคัญกับภาษาสามัญในฐานะที่ภาษาเป็นความจริง ส่วนสาสนบัญญัติไม่ได้มองตัวบทอยู่ในขั้นการแปลความหมายคัมภีร์ การทำความเข้าใจเนื้อหาคัมภีร์ หรือการอธิบายรายละเอียดของคัมภีร์ แต่อยู่ในขั้นตีความว่า ตัวบทใดที่จะต้องตีความหรือนำไปตีความ และตัวบทที่จะต้องตีความหรือนำไปตีความนั้นจัดเข้าในมูลบท

ไต่ถามในมุลบททั้ง 18 มุลบท จัดอยู่ในสูตรไต่ถามในสูตร 16 หรือ 28 จัดเข้าในอริยสัจสี่ได้อย่างไร และสามารถอธิบายเป็นไปในทิศทางไต่ถาม

ตามความหมายของริเคอร์ การจัดรูปในระดับที่หนึ่ง ตัวบทที่มากับภาษารวมถึงบริบทของภาษา มนุษย์ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สร้างความเข้าใจและตีความตามการยึดกุมของภาษาภายใต้ขอบเขตของภาษา อันมีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย ซึ่งคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนาทั่วไปมีการตีความในลักษณะดังกล่าวอยู่ทุกคัมภีร์ และเป็นการอธิบายความเพื่อให้เข้าใจตัวบทนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น ส่วนศาสนบัญญัติมีการตีความในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจศัพท์หรือตัวบทที่เป็นปัญหา (ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น) แต่เมื่อว่าโดยวิธีการตีความ กลับมีวิธีการตีความที่แตกต่างออกไปจากแนวทางของริเคอร์

กระบวนการการตีความก่อนการจัดรูปในแบบของริเคอร์นับเป็นศาสตร์และศิลป์ว่าด้วยการสร้างความเข้าใจในตัวบทและอธิบายรายละเอียดอันเกิดจากการไต่ตรองตัวบทในฐานะที่เป็นความเข้าใจโดยการถูกตัวบทครอบงำ เพราะยังอยู่ในระดับที่เรียกภาษาอ่านคนหรือภาษาพูดคน ไม่ใช่คนพูดภาษา เพราะเหตุนี้ วิธีการตีความโดยการสร้างความเข้าใจซึ่งเป็นการเข้าใจตัวบทที่ถูกครอบงำโดยภาษาเป็นสำคัญ ส่วนศาสนบัญญัติไม่ได้ติดอยู่กับระบบภาษา แต่กลับตีความอย่างสุขุมลุ่มลึกในรายละเอียดด้านจริยธรรม

การตีความตามแนวทางศาสนบัญญัติเริ่มด้วยการตรึงตรองตัวบท (Investigation) ซึ่งจัดอยู่ในกระบวนการสร้างความเข้าใจวาทกรรมที่มีบทบาทหรือข้อความที่ผู้ตีความให้ความสนใจและให้ความสำคัญในขณะนั้นๆ แม้เป็นวาทกรรมในคัมภีร์โบราณรวมถึงวาทกรรมที่เป็นวาทกรรมร่วมสมัย ซึ่งดำรงอยู่ในโลกของตัวบท ซึ่งวาทกรรม (discourse) ที่ปรากฏในตัวบท (text) อาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา คำบรรยาย เป็นต้น จุดเน้นของริเคอร์อยู่ที่การเข้าใจตัวบทหรือวาทกรรมซึ่งอยู่ในระหว่างการเน้นเจตนาของผู้แต่ง อันเป็นการเดินทางแห่งการตีความไปตามความหมายของผู้แต่ง หรือเป็นการปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การตีความตัวบท แต่แนวทางศาสนบัญญัติหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะจุดเน้นของการตีความตามแนวทางศาสนบัญญัติเป็นการชี้ให้เห็นว่า อะไรถูก อะไรผิด ดี เลวอย่างไร มากกว่าที่จะขยายความเข้าใจในสิ่งที่ตัวบทระบุถึง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ตัวบทกล่าวถึง (Ricoeur, 1976: 95-110)

4.2 การตีความขณะการจัดรูป (Configuration)

การตีความขณะการจัดรูปในแบบของริเคอร์ การให้ความสำคัญกับการตีความตัวบท ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจ กระบวนการสร้างความเข้าใจตัวบทที่ถูกจัดรูปจนมีเอกภาพทำให้มีความเข้าใจตัวบทอันเป็นความเข้าใจตัวบททั้งส่วนรวมและส่วนย่อย เรียกว่า การจัดรูป (Configuration)

ในส่วนศาสนบัญญัติมองว่าการจัดรูปตัวบทเป็นไปเองอยู่ก่อนแล้ว ในขณะที่การตีความแบบศาสนบัญญัติกำลังการมองระบบของการจัดรูป และในขณะที่กำลังตีความถือเป็นการจัดรูปที่เป็นลักษณะเฉพาะตนแบบศาสนบัญญัติ อันเป็นการจัดระบบการตีความที่เป็นแบบของตน การตีความทั้งห้าขั้นตอนของศาสนบัญญัติมีลักษณะเป็นการจัดรูปคล้าย การจัดรูปในระดับที่สองของริเคอร์

แต่การจัดรูปตามแนวคิดของริเคอร์หมายเอาการแต่งบทนิพนธ์หรือปาฐกถา เป็นต้น และจะเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อการอธิบายได้ถูกกำหนดทิศทางมุ่งตรงต่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวบท อันเนื่องจากการพิจารณาตัวบท การทำหน้าอธิบายตัวบทจึงเกิดมีเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจในลักษณะที่เป็นการอธิบายความซึ่งนำไปสู่กระบวนการที่ก่อให้เกิดการกำหนดความหมายอันหลากหลาย เป็นเหตุให้ตัวบทถูกเปิดเผย อันเป็นการแสดงให้เห็นองค์รวมที่มีความสัมพันธ์ในส่วนต่างๆ (Taghinejad and Imani, 2011: 1626) ในช่วงการตีความขณะการจัดรูปนี้ เป็นช่วงที่เกิดการปะทะสังสรรค์กันระหว่างตัวบทกับผู้อ่าน เนื่องจากผู้ตีความต้องสำรวจคำถามว่าตัวบทไหนพูดถึงอะไร

สำหรับศาสนบัญญัติไม่ได้มองว่า ตัวบทกล่าวถึงอะไร แต่จะพิจารณาว่าข้างในตัวบทกล่าวถึงอะไร ซึ่งการตีความตามแนวทางศาสนบัญญัตินี้ เป็นการตีความที่ไม่คำนึงถึงการจัดรูปตามแนวทางของริเคอร์ แต่คำนึงถึงตัวบททุกตัวบทที่มีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรม และไม่สนใจว่าตัวบทจะมีความเชื่อมโยงกับผู้แต่งอย่างไร นอกจากนี้ ศาสนบัญญัตินี้ยังมุ่งสำรวจตัวบทเพื่อให้เห็นความหมายของตัวบทที่มีความหมายที่ตัวบทเปิดเผยออกมาเฉพาะในกรอบความคิดของตนเท่านั้น

เพื่อการสำรวจองค์ธรรม อันเป็นการพิจารณาว่า ตัวบทที่ถูกนำมาตีความในขณะนั้นสามารถจัดเข้าในมุลบทไต่ถาม ซึ่งวิธีการเช่นนั้นเป็นการตีความศาสนบัญญัติด้วยวิธีการทางศาสนบัญญัติโดยการพิจารณาจากแนวทางแห่งมุลบท ๑๘ ประการ

(พระมหากัจจายนะ, 2540: 124, Taghinejad and Imani, 2011: 1626, ชัมมปาละ, 2538: 134) อันเป็นการพิจารณาจากต้นเหตุถือเป็นการสืบหาสาเหตุของปัญหาและเป็นทางออกสุดท้าย

เนื่องจากว่าวิธีการตีความนั้น หากสามารถค้นหาสาเหตุแท้หรือรากเหง้าของปัญหาได้ เท่ากับว่า ได้เห็นหนทางได้การแก้ปัญหาที่เป็นวิธีการตีความและเข้าใจความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไตร่ตรองมูลบทจะไตร่ตรองหรือพิจารณามูลบทที่นำไปสู่การเลือกสรรสูตรเกี่ยวกับแนวคิดสองประการคือศีลธรรมกับพระนิพพาน

4.3 การตีความหลังการจัดรูป (Refiguration)

การตีความหลังการจัดรูป เป็นแนวคิดที่ริเคอร์ให้ความสำคัญและเป็นผลงานที่มีความโดดเด่น การอ่านเป็นส่วนสำคัญในการจัดรูปใหม่ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือผู้อ่าน ผู้อ่านมีความสำคัญกว่าผู้ประพันธ์ เนื่องจากผู้ประพันธ์เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดความเป็นไปของคำ ส่วนการให้ความหมายเป็นหน้าที่สำคัญของผู้อ่าน (Ricoeur, 1988: 169)

ในมุมมองของริเคอร์ สาสนบัญญัติเป็นการตีความเพื่อความเข้าใจตัวบทในการจัดรูปใหม่ เป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการตีความในฐานะตนเองกับโลกอันเกิดจากการตีความตัวบท ส่งผลต่อการค้นพบความหมายของตัวบทแบบใหม่ ที่เป็นวัตถุวิสัย

กระบวนกรทำการทำความเข้าใจตนเองตามแบบสาสนบัญญัติ ทำให้เห็นการมีหรือดำรงอยู่ในโลกของตนเองด้วยวิธีการแบบใหม่แห่งการดำรงอยู่ (new modes of being) หรือรูปแบบใหม่ของการตีความตัวบท แต่ไม่สามารถเข้าใจได้โดยเสรีภาพของตนเองด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว แต่จะเข้าใจได้โดยภาวะอันเป็นวัตถุวิสัย ไม่สามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยประสบการณ์ก่อนความเข้าใจตนเองและประสบการณ์ก่อนความเข้าใจตัวบท (Ricoeur, 1981: 192) เพียงอย่างเดียว แต่จะเข้าใจได้โดยระบบการตีความที่สาสนบัญญัติกำหนดแนวทางให้ และไม่สามารถไตร่ตรองเชิงการตีความที่เกิดจากการสถาปนาตัวตนของตนเองด้วยตนเอง แต่สามารถไตร่ตรองเชิงการตีความโดยผู้อ่านและตีความไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ตีความสามารถให้ความสำคัญกับการให้ความหมายอันเป็นความหมายในภาวะร่วมสมัยได้ แต่ต้องตีความและให้ความหมายร่วมสมัยตามระบบจริยธรรมเฉพาะแบบสาสนบัญญัติ

เพราะฉะนั้น การตีความสาสนบัญญัติในส่วนนี้ ถือเป็นการยอมรับวาทกรรม (discourse) ที่ถูกผูกติดโดยผู้อ่าน อันเป็นการให้ความสำคัญแก่ความเป็นมนุษย์ อันเนื่องมาจากตัวบทหรือวาทกรรมซึ่งอยู่ในระหว่างการเห็นเจตนาของผู้แต่งและตัวบท (Stiver, 1996: 174-175) การตีความสาสนบัญญัติที่วางความหมายอันซ่อนอยู่ในตัวบทเป็นการวางความหมายอยู่บนแนวคิดการมีอยู่ในโลก (being in the world) อันเป็นความผูกพันที่เรามีต่อโลกและโลกมีต่อเรา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กับโลก โดยการรับการถ่ายทอดความรู้จากคนอื่นที่มีมาก่อนเรา อันเป็นความรู้ที่สามารถสร้างความหมายใหม่ได้ (Ricoeur, 2008: 27-29)

ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นปรากฏการณ์ที่สาสนบัญญัติยินยอมให้มีการตีความไปตามกรอบที่กำหนดให้ แต่เมื่อถึงจุดซึ่งเป็นการอธิบายความ ผู้ตีความสามารถตีความโดยอาศัยประสบการณ์อันมีที่มาจากวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน แต่ต้องตีความไปตามครรลองของตัวบทที่มีความสัมพันธ์กับมูลบทซึ่งเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับสูตร 16 หรือ 28 จากนั้นจึงจัดเข้าลงในอริยสัจสี่ และอธิบายความ ในส่วนของการอธิบายผู้ตีความสามารถยกเรื่องเล่าต่างๆ รวมถึงเรื่องเล่าในสมัยปัจจุบัน แต่จะต้องอธิบายภายใต้สูตร 16 หรือ 28 โดยอาศัยมูลบท 18 เป็นเกณฑ์

จะเห็นว่า การตีความหลังการจัดรูปตามแนวของริเคอร์ มีความเป็นไปได้หลากหลาย เพราะเห็นความเป็นไปได้อื่นหรือมีเกณฑ์อื่นในการพิจารณาตัวบท แต่สาสนบัญญัติมีแนวทางที่ชัดเจน การกำหนดการวางกรอบของการตีความแบบสาสนบัญญัติกำหนดเกณฑ์จริยธรรมที่แน่นอนตายตัว ส่วนแนวทางของริเคอร์มองความเข้าใจชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับการกระทำ ที่จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้โดยการปรับมโนทัศน์เกี่ยวกับการกระทำ อันนำไปสู่เสรีภาพของการจัดรูปใหม่ของชีวิตทั้งชีวิต (Ricoeur, 1992: 152) ส่วนสาสนบัญญัตินำไปสู่การจัดรูปใหม่ของตัวบทจากอดีตวิสัย สู่วัตถุวิสัย และจากวัตถุวิสัย ไปสู่วัตถุวิสัย ซึ่งแม้สาสนบัญญัติจะยินยอมให้มีการจัดรูปใหม่ แต่การจัดรูปใหม่นั้นยังคงอยู่ในบริบทวัตถุวิสัยนั่นเอง

สรุปเปรียบเทียบการตีความศาสนบัญญัติกับแนวคิดของปอล ริเคอร์

จากการอธิบายข้างต้นจะเห็นว่า เมื่อนำแนวคิดการจัดรูปสามระดับของริเคอร์มาพิจารณาวิธีการตีความศาสนบัญญัติ จะเห็นว่า การตีความตัวของริเคอร์มีสามระดับ คือการตีความก่อนการจัดรูป การตีความขณะการจัดรูป และการตีความหลังการจัดรูป ทั้งสามระดับสามารถนำมาไตร่ตรองแนวคิดศาสนบัญญัติได้ดังนี้คือ

การตีความก่อนการจัดรูป เป็นการตีความตัวในฐานะที่ตัวบทเป็นตัวบทซึ่งให้ความสำคัญกับภาษา เพราะเห็นว่า ภาษาคือความจริง แต่การตีความแบบศาสนบัญญัติ ภาษาเป็นเพียงเครื่องมือ หรือสมมุติสัจจะ อันเป็นความจริงขั้นสมมุติ และเมื่อนำศาสนบัญญัติมาตีความคัมภีร์จะพบว่า ศาสนบัญญัติไม่ได้เน้นตีความภาษา แต่เน้นตีความสภาวะธรรมที่ปรากฏอยู่ข้างในภาษาซึ่งเป็นความจริงที่ซ่อนอยู่ภายในภาษา

การตีความขณะการจัดรูป เป็นการตีความซึ่งอยู่ในขณะแต่งบทนิพนธ์ กำลังสนทนา หรือปราศรัย เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการตีความตัวบท ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจ กระบวนการสร้างความเข้าใจตัวบทที่ถูกจัดรูปจนมีเอกภาพทำให้มีความเข้าใจตัวบทอันเป็นความเข้าใจตัวบททั้งส่วนรวมและส่วนย่อย และเมื่อนำมามอง ศาสนบัญญัติจะพบว่า การจัดรูปในบริบทศาสนบัญญัติตัวบทเป็นไปเองอยู่ก่อนแล้ว การตีความแบบศาสนบัญญัติพิจารณาระบบของการจัดรูป และในขณะที่กำลังตีความถือเป็นการจัดรูปที่เป็นลักษณะเฉพาะตนแบบศาสนบัญญัติ การตีความทั้งห้าขั้นตอนของศาสนบัญญัติมีลักษณะเป็นการจัดรูปคล้ายการจัดรูปในระดับที่สองของริเคอร์ เป็นช่วงที่เกิดการปะทะสังสรรค์กันระหว่างตัวบทกับผู้อ่าน สำหรับศาสนบัญญัติไม่ได้มองว่า ตัวบทกล่าวถึงอะไร แต่จะพิจารณาว่าข้างในตัวบทว่า กล่าวถึงอะไร ซึ่งการตีความตามแนวทางศาสนบัญญัตินี้ เป็นการตีความที่ไม่คำนึงถึงการจัดรูปตามแนวทางของ ริเคอร์ แต่คำนึงถึงตัวบททุกตัวบทที่มีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรม และไม่สนใจว่าตัวบทจะมีความเชื่อมโยงกับผู้แต่งอย่างไร

การตีความหลังการจัดรูป การอ่านและผู้อ่านมีความสำคัญกว่าผู้ประพันธ์ เนื่องจากผู้ประพันธ์เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดความเป็นไปของคำ ส่วนการให้ความหมายเป็นหน้าที่ๆ สำคัญของผู้อ่าน เมื่อนำมามองศาสนบัญญัติจะเห็นว่า การตีความศาสนบัญญัติยอมรับวาทกรรม (discourse) ที่ถูกผูกติดโดยผู้อ่าน อันเป็นการให้ความสำคัญแก่ความเป็นมนุษย์ อันเนื่องจากตัวบทหรือวาทกรรมไม่ว่าจะเน้นเจตนาของผู้แต่งและตัวบท การตีความศาสนบัญญัติยังคงให้ความสำคัญ กับความหมายที่ซ่อนอยู่ในตัวบท ยอมรับความหมายในการมีอยู่ในโลก

ศาสนบัญญัติยินยอมให้มีการตีความไปตามกรอบของริเคอร์เช่นกัน แต่เมื่อถึงจุดซึ่งเป็นการอธิบายความ ผู้ตีความสามารถตีความโดยอาศัยประสบการณ์อันมีที่มาจากวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน แต่ต้องตีความไปตามครรลองของตัวบทที่มีความสัมพันธ์กับมูลบทซึ่งเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับสูตร 16 หรือ 28 จากนั้นจึงจัดเข้าลงในอริยสัจสี่ และอธิบายความ ในส่วนของการอธิบายผู้ตีความสามารถยกเรื่องเล่าต่างๆ รวมถึงเรื่องเล่าในสมัยปัจจุบัน แต่จะต้องอธิบายภายใต้สูตร ๑๖ หรือ ๒๘ โดยอาศัยมูลบท ๑๘ เป็นเกณฑ์เป็นสำคัญ ถือเป็นการจัดรูปใหม่ของตัวบทจากอวัตรวิสัย สู่วัตถุวิสัย และจากอวัตรวิสัย ไปสู่วัตถุวิสัย ด้วยประการฉะนี้

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. **ทฤษฎีการตีความทางศาสนาและปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: คณะปรัชญาและศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ม.ป.ป.
- ปกรณัม สิงห์สุริยา และคณะ. (2556). **เรื่องเล่า อัตลักษณ์ และความยุติธรรมในปรัชญาของ ปอล ริเคอร์**. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธมมपालเถร. (2539). **เหตุตือฎฐกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูญาณ.
- _____. (2538). **เหตุตือฎฐกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูญาณ.
- ป. หลงสมบุญ. พันตรี, **พจนานุกรม มคอ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, มปท.
- พระมหาสมบุญ วัฑฒิกโร แปล. **หลักการตีความในเหตุตือฎฐกถาและปฏิโกปเทศ**. George D. Bond, "The Gradual Path as a Hermeneutical Approach to the Dhamma", in *Buddhist Hermeneutics*, edited by Donald S. Lopez,

- Jr. Honolulu: University of Hawaii Press, 1988. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=455&articlegroup_id=102
- มหากจุฬายนเณร. (2540). **เหตุติ-เปฏโกปเทศปกรณ์ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 12 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังษี สุทนต์. (2553). **เรียนรู้เรื่องอรรถกถา เอกสารประกอบการศึกษาวิชาศึกษาเฉพาะเรื่องในคัมภีร์อรรถกถา**. กรุงเทพมหานคร : โรเนียวพริ้นเตอร์.
- วีระชาติ นิมอนงค์. (2552). “การศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธานุศาสตร์ เถรวาท”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- A. Ghasemi, M. Taghinejad, A. Kabiri and M. Imani. (2011). **Ricoeur's Theory of Interpretation: A Method for Understanding Text (Course Text)**. World Applied Sciences Journal 15 (11): pp. 1623-1629.
- Bond, George D., (1982). **THE WORD OF THE BUDDHA: The Tipitaka and its Interpretion in Theravada Buddhism**. Colombo, Sri Lanka: M. D. Gunasena & Co.
- Hermeneutics Principles of Bible Interpretation: Tabernacle Baptist Church “Growing and Changing in Christ” Illinois, Chicago: Refomed Theological Institute. [Online]. Source : <https://www.scribd.com/document/257821217/Hermeneutics-pdf> [1 march 2016].
- Kearney, Richard. (2007). **Paul Ricoeur and the Hermeneutics of Translation. Research in Phenomenology**. vol. 37, no. 2. pp. 147–159.
- Klemm, David E. (1986). **Hermeneutical Enquiry Vol.I**. USA: Scholar Press.
- Lopez, Donald S. Jr. (1988). **Buddhist Hermeneutics**. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Murray, Michael. (1987). **Heidegger and Modern Philosophy**. New Haven and London: Yale University Press.
- Palmer, Richard E. (1969). **Hermeneutics: Interpretation Theory in Schleiermacher Dilthey Heidegger and Gadamer**. Evanston: Northwestern University Press.
- Ricoeur, Paul. (2008). **From text to Action: Essays in Hermeneutics II**. Trans. Kathleen Blamey and John B. Thompson. New York: Continuum.
- _____. (1981). **Hermeneutics and the Human Sciences**. Ed. and Trans. John B. Thompson. Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. (1976). **Interpretation theory: Discourse and the surplus of meaning**. Fort Worth: Texas Christian University press. pp: 95-110.
- _____. (1992). **Oneself as Another**. Translated by Kathleen Blamey. Chicago: The University of Chicago Press.
- _____. (1988). **Time and Narrative Volume III**. Translated by Kathleen Blamey and David Pellauer. Chicago: University of Chicago press. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Hermeneutics. [Online]. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2015. source: <http://plato.stanford.edu/entries/hermeneutics/>.
- Stiver, Dan. (1996). **The Philosophy of Religious Language: Sign Symbol and Story**. Oxford: Blackwell Publishers.